EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 9. 2025
COM(2025) 561 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Zlepšovanie riadenia rizík a budovania odolnosti v Európe: prvá správa o vykonávaní cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám; druhá aktualizácia týkajúca sa prevencie a riadenia rizika katastrof v Európe

{SWD(2025) 279 final}

1. ZHRNUTIE

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM) zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní budúcnosti riadenia rizika katastrof v celej Európe. Podporuje proaktívny, anticipačný prístup k pripravenosti na katastrofy a odolnosti voči nim v súlade s cieľmi Únie týkajúcimi sa odolnosti voči katastrofám prijatými v roku 2023[1] a nedávno prijatou Európskou stratégiou únie pripravenosti[2].

V tejto správe sa skúma riadenie rizík a budovanie odolnosti v EÚ z hľadiska mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Zohľadňuje sa vývoj na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ so zameraním na štyri tematické oblasti: predvídanie; pripravenosť obyvateľstva; včasné varovanie a odolnosť civilnej ochrany. Ide o **prvú správu o pokroku pri vykonávaní cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti** podľa článku 34 ods. 2 a **druhú správu o pokroku pri prevencii a riadení rizík** podľa článku 5 ods. 1 písm. g) rozhodnutia č. 1313/2013/EÚ.

Zistenia vo veľkej miere potvrdzujú potrebu proaktívnejšieho, komplexnejšieho a lepšie integrovaného prístupu k odolnosti a pripravenosti, ako sa navrhuje v Európskej stratégii únie pripravenosti. V oblasti **predvídania** je potrebné ďalej rozvíjať vysokokvalitné údaje, vedecký výskum a analytické nástroje a spôsobilosti s cieľom podporiť rozhodovanie založené na informovanosti o rizikách. Ďalší impulz pre toto úsilie v rôznych sektoroch bude predstavovať komplexné posúdenie rizík a hrozieb na úrovni EÚ, ktoré je naplánované na rok 2026.

Kľúčovou zostáva podpora **pripravenosti obyvateľstva**. Hoci sa dosiahol pokrok, pretrvávajú značné nedostatky, ktoré zdôrazňujú potrebu ďalej rozvíjať komunikačné nástroje, ktorými sa presadzuje zmena správania, podporuje kultúra pripravenosti a zabezpečuje inkluzívna komunikácia zahŕňajúca zraniteľné skupiny vrátane osôb so zdravotným postihnutím. Na úrovni EÚ zahŕňajú plánované opatrenia Deň informovanosti o rizikách v EÚ a nové usmernenia a pilotnú odbornú prípravu pre národných expertov o oznamovaní rizík. Synergiami so stratégiou vnútornej bezpečnosti ProtectEU[3] sa ďalej posilní komunikácia a koordinácia v oblasti rizík, hrozieb a odolnosti v celej EÚ.

Ďalšou kľúčovou oblasťou, ktorej sa venovala pozornosť, bola účinnosť **systémov včasného varovania**. Hoci vďaka technologickým výdobytkom, ako je služba riadenia mimoriadnych situácií programu Copernicus a satelitná služba núdzového varovania Galileo, sa zásadne zlepšili kapacity na varovanie verejnosti, zásadnú úlohu pri premene varovaní na včasné opatrenia na záchranu života naďalej zohrávajú organizačné a ľudské faktory. Je potrebné neustále pracovať na posilňovaní šírenia varovaní, plánovania pre prípad nepredvídaných udalostí a integrácie interoperabilných systémov včasného varovania pred viacerými hrozbami na vnútroštátnej aj cezhraničnej úrovni.

V záujme budovania **odolnosti civilnej ochrany** Komisia a členské štáty prijali iniciatívy na záťažové testovanie centier pohotovostných operácií a zlepšenie investičného plánovania. Nepretržité investície do fyzickej infraštruktúry, ako aj prevádzkových procesov majú zásadný význam pre zabezpečenie kontinuity pohotovostných služieb. Posilnenie finančnej odolnosti je takisto dôležité na rozšírenie reakcie na neočakávané krízy a rýchle zotavenie z týchto kríz. Pokiaľ ide o nadrezortnú odolnosť voči katastrofám, životne dôležitá zostáva medziodvetvová a cezhraničná spolupráca.

Komisia rozšírila **súbor nástrojov na budovanie kapacít v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany** s cieľom lepšie podporovať úsilie v oblasti civilnej ochrany v celej

[1] COM(2023) 61 final z 8.2.2023.
[2] JOIN(2025) 130 final z 26.3.2025.
[3] COM/2025/148 final z 1.4.2025.

EÚ. Túto podporu bude potrebné ešte viac zintenzívniť s cieľom posilniť riadenie rizika katastrof a vykonávanie cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám.

Správa sa síce zameriava predovšetkým na vývoj v rámci EÚ, a najmä na mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany, uvádza sa v nej však, že bezpečnosť Únie a úsilie v oblasti riadenia rizika katastrof nemožno vykonávať izolovane. Posilnenie odolnosti v susedných regiónoch a úsilie o širšie bezpečnostné pásmo okolo EÚ bude mať zásadný význam pre posilnenie pripravenosti Únie a zaručenie spoločnej bezpečnosti.

2. ÚVOD

EÚ v posledných rokoch čelí širokej škále katastrof, kríz a hrozieb, ktoré viedli k stratám na životoch a čoraz väčším škodám[4] a odhalili zraniteľné miesta v systémoch poskytujúcich základné služby. Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany zohrával kľúčovú úlohu v kolektívnej reakcii EÚ tým, že poskytoval koordinovanú núdzovú pomoc krajinám v núdzi. Zároveň mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany čelil problému čoraz zložitejšej konštelácie rizík a v dôsledku toho podporil schopnosť reakcie rozšírením rezervy rescEU[5] a posilnením Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie (ERCC). Úsilie sa zameriavalo aj na posilnenie riadenia rizika katastrof a budovanie odolnosti, najmä prostredníctvom prijatia cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám v oblasti civilnej ochrany v roku 2023[6] a Európskej stratégie únie pripravenosti v roku 2025[7] so širšou medziodvetvovou pôsobnosťou.

V tejto správe sa skúma riadenie rizík a budovanie odolnosti v EÚ so zameraním na štyri tematické oblasti:

1. predvídanie;
2. pripravenosť obyvateľstva;
3. včasné varovanie a
4. odolnosť civilnej ochrany.

Bude sa vzťahovať na dve odlišné povinnosti podľa rozhodnutia o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany[8], konkrétne **prvú správu o pokroku dosiahnutom pri cieľoch Únie týkajúcich sa odolnosti** podľa článku 34 ods. 2 a **druhú správu o pokroku pri prevencii a riadení rizík** podľa článku 5 ods. 1 písm. g).

V správe sa zohľadňuje **vývoj na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ** a zároveň sa uvádzajú určité obmedzenia z dôvodu rozdielnych časových rámcov a rozsahu dostupných údajov. **Vnútroštátne vstupné informácie** vychádzajú z príspevkov členských štátov a zúčastnených štátov podľa článku 6 rozhodnutia o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany a zdôrazňujú pokrok dosiahnutý od uverejnenia správy Komisie s názvom Prevencia a riadenie rizika katastrof v Európe[9] v roku 2024. Zisteniam v rámci týchto vnútroštátnych vstupných informácií sa podrobnejšie venuje pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je pripojený k tejto správe. Vývoj na **úrovni EÚ** zahŕňa novšie iniciatívy Komisie zamerané na dosiahnutie pokroku pri plnení cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám a podporu riadenia rizík v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany.

---

4 https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related.
5 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_sk.
6 COM(2023) 61 final z 8.2.2023.
7 JOIN(2025) 130 final z 26.3.2025.
8 https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/2021-01-01/slk.
9 COM(2024) 130 final a SWD(2024) 130 final.

3. PREDVÍDANIE

Cieľ Únie týkajúci sa odolnosti voči katastrofám č. 1 „Predvídanie“ – zlepšiť posudzovanie rizík, predvídanie a plánovanie riadenia rizika katastrof. Cieľ č. 1 priniesol spolu s hlavnou sprievodnou iniciatívou zameranou na vývoj scenárov nový impulz pre anticipačné pracovné toky. Vyzýva k zlepšeniu využívania výhľadových prístupov zameraných na viaceré hrozby, posúdenia zraniteľných miest, cezhraničných a medziodvetvových vplyvov a integrácie vedomostí o rizikách do plánovania prevencie a pripravenosti.

3.1. INICIATÍVY KOMISIE

V období 2023 – 2024 posilnili anticipačnú schopnosť dve kľúčové činnosti: i) vypracovanie scenárov katastrof, ktoré slúžia ako vstupné informácie pre plánovanie v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a ii) zlepšenie údajov o rizikách v prípade cezhraničných rizík.

3.1.1. Tvorba scenárov: nový nástroj na posilnenie pripravenosti mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany na veľké katastrofy

Cvičenie zamerané na tvorbu scenárov, ktoré sa začalo ako hlavná iniciatíva v roku 2023, viedlo k vytvoreniu desiatich celoúnijných scenárov katastrof, ktoré boli vypracované v spolupráci s národnými expertmi, útvarmi Komisie a výskumníkmi a vychádzali z prevádzkových a vedeckých odborných znalostí, ako aj odborných znalostí o tematickej politike. Scenáre sa vzťahujú na 16 prírodných a človekom spôsobených hrozieb, ktoré boli vybrané tak, aby odzrkadľovali rozsah vyvíjajúcej sa konštelácie rizík v EÚ, a skúmajú pravdepodobné najhoršie udalosti s cezhraničnými a medziodvetvovými vplyvmi[10].

Analýza priniesla širokú škálu zistení špecifických pre jednotlivé scenáre a zároveň poukázala na viaceré prierezové prioritné oblasti, v ktorých je potrebné prijať posilnené opatrenia *(pozri rámček 1)*. Výsledky slúžia ako vstupné informácie pre plánovanie prevencie a pripravenosti na úrovni EÚ vrátane stanovenia cieľov pre kapacity mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, pokiaľ ide o reakciu a posilnenie koordinácie medzi civilnou ochranou a ďalšími oblasťami politiky. Tvorba scenárov je naplánovaná ako nepretržitý proces: v reakcii na vyvíjajúce sa riziká a politické priority sa môžu vypracovať dodatočné scenáre a existujúce scenáre sa môžu zrevidovať.

3.1.2. Budovanie celoúnijných údajov o rizikách na posúdenie a riadenie cezhraničných rizík

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany investoval do posilnenia vedomostnej základne potrebnej na anticipačné riadenie rizík, a to aj prostredníctvom **centra pre údaje o rizikách**, ktoré bolo vyvinuté v rámci Vedomostného centra pre riadenie rizika katastrof patriaceho pod Spoločné výskumné centrum.

Centrum pre údaje o rizikách bolo zriadené s cieľom riešiť dlhodobú výzvu týkajúcu sa roztrieštených a nekonzistentných údajov o rizikách na úrovni EÚ, čím sa podporí riadenie rizika katastrof a adaptácia na zmenu klímy. Funguje ako centrálna platforma a poskytuje bezplatný prístup k spracovaným súborom údajov založených na dôkazoch, ktoré sa týkajú

[10] Medzi scenáre patrí závažná jadrová havária; extrémne zimné počasie s kybernetickou zložkou; extrémna vlna horúčav; energetická kríza v rámci Únie; závažná pandémia; ozbrojený konflikt; teroristický útok; cunami spôsobené zemetrasením; znečistenie vnútrozemskej vody a pobrežia a sopečná erupcia. Scenáre nie sú vzhľadom na citlivú povahu ich obsahu verejne dostupné.

hrozieb, vystavenia, zraniteľnosti a škôd a strát spôsobených katastrofami. Súčasné úsilie sa zameriava na rozšírenie objemu a kvality týchto súborov údajov pri integrácii skóre hrozby, vystavenia obyvateľstva, budov, kritickej infraštruktúry a viacrozmernej zraniteľnosti s cieľom poskytnúť integrovaný prehľad o rizikách katastrof a zvýšiť informovanosť verejnosti.

Rámček 1: Poznatky získané pri tvorbe scenárov týkajúcich sa katastrof v EÚ: päť prioritných oblastí, v ktorých treba prijať posilnené opatrenia

i) schopnosť mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany reagovať: potreba ďalej posilniť spôsobilosť operatívne reagovať vrátane neustáleho rozvoja a diverzifikácie rezervy rescEU[11];

ii) medziodvetvová koordinácia: je potrebný väčší dôraz na prístup zohľadňujúci všetky riziká, medziodvetvovú koordináciu a zapojenie aktérov z inej ako civilnej ochrany s cieľom lepšie sa pripraviť na zložité núdzové situácie;

iii) vedomosti o rizikách a oznamovanie rizík: potreba zlepšiť predvídanie, identifikáciu rizík, oznamovanie, pripravenosť obyvateľstva a včasné varovanie;

iv) začlenenie zraniteľných skupín: na základe opatrení v oblasti prevencie, pripravenosti a reakcie by sa mali systematickejšie integrovať osobitné potreby zraniteľných skupín a osôb so zdravotným postihnutím;

v) financovanie: posilnené a flexibilnejšie mechanizmy financovania by mohli pomôcť reagovať na medziodvetvové, dlhotrvajúce a cezhraničné katastrofy.

3.2. VNÚTROŠTÁTNE INICIATÍVY

Zo správ podaných členskými štátmi a zúčastnenými štátmi[12], ktoré sa týkajú predvídania, vyplýva, že metodiky posudzovania rizík sa neustále vyvíjajú a vo viacerých oblastiach je zrejmý pokrok. Kým najbežnejším prístupom zostáva tradičné posúdenie jedného rizika, **čoraz väčšia pozornosť sa venuje prístupom zohľadňujúcim všetky riziká a preskúmaniu zložených rizík a kaskádových účinkov**, najmä pokiaľ ide o kritickú infraštruktúru. Väčšia pozornosť sa venuje aj vznikajúcim rizikám, pričom viac než tretina krajín v súčasnosti využíva pri identifikácii rizík metódy výhľadu a predvídania. Spomedzi nich Belgicko, Írsko a Holandsko integrovali do svojich postupov posudzovania rizík mapovanie trendov[13].

Medzi najčastejšie uvádzané riziká naďalej patria záplavy, extrémne počasie, jadrové a rádiologické havárie, sucho a riziká súvisiace so zdravím (ľudského alebo živočíšneho pôvodu). Vyvíjajúca sa konštelácia rizík si však vynútila **zohľadnenie nových hrozieb a scenárov, najmä v oblasti bezpečnosti.** Zlepšuje sa informovanosť o človekom spôsobených hrozbách vrátane priemyselných a jadrových havárií, narušení kritickej infraštruktúry a kybernetických útokov. Od roku 2015 sa výrazne zvýšilo nahlasovanie environmentálnych a chemických rizík, zatiaľ čo nahlasovanie rizík pri preprave zaznamenalo najväčší nárast od roku 2020.

Krajiny čoraz viac posudzujú zraniteľnosť oblastí, sektorov a obyvateľstva a kvantifikujú ľudské, hospodárske a environmentálne vplyvy katastrof. Viaceré krajiny začlenili do svojich posúdení rizík dôsledky zmeny klímy, pričom zohľadnili aj politické a spoločenské dôsledky

[11] Rezerva rescEU bola zriadená ako strategická rezerva európskych kapacít a zásob v oblasti reakcie na katastrofy, ktorá je v plnej miere financovaná EÚ. Pozostáva z letky protipožiarnych lietadiel a vrtuľníkov, zdravotníckeho evakuačného lietadla a viacerých nevyhnutných zásob.

[12] Krajinami, ktoré sa zúčastňujú na mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany, sú Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Island, Moldavsko, Nórsko, Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko a Ukrajina.

[13] Mapovanie trendov je prognostická metóda na systematické odhaľovanie včasných príznakov potenciálne dôležitého vývoja, pozri aj https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/horizon-scanning-tips.

zmeny klímy, ako je migrácia spôsobená zmenou klímy. To odzrkadľuje lepšie chápanie prepojení medzi riadením rizika katastrof a adaptáciou na zmenu klímy, pričom **zmena klímy sa považuje za kľúčový rizikový faktor**.

Vnútroštátne správy poukazujú na **pokrok pri získavaní údajov o stratách v dôsledku katastrof**, pričom Španielsko, Maďarsko a Portugalsko uviedli vývoj jednotnej národnej databázy. Napriek všeobecnému uznaniu dôležitosti údajov o stratách a škodách pre analýzu rizika a plánovanie pretrvávajú zásadné nedostatky, napr. chýba jednotný národný systém pre konsolidáciu údajov a je obmedzený zber údajov o pokrytí.

3.3. ĎALŠIE KROKY

V Európskej stratégii únie pripravenosti sa určuje smerovanie ďalších krokov a zdôrazňuje význam predvídania a prístupu k pripravenosti, ktorý zohľadňuje všetky riziká. V záujme dosiahnutia tejto vízie je nevyhnutné rozvíjať schopnosť predvídať a posudzovať najrôznejšie scenáre katastrof a pripraviť sa na ne, so zameraním na prierezové zraniteľné miesta, zložené riziká a kaskádové účinky.

V nadchádzajúcich rokoch budú pre tvorbu poznatkov a vstupných informácií potrebných na rozhodovanie kľúčové neustále investície do vedy, vysokokvalitných údajov a analytických schopností. Vypracovanie celoúnijných scenárov katastrof bolo významným krokom vpred pri plánovaní pripravenosti, pretože v jeho rámci sa pretavujú dôkazy založené na rizikách do dohodnutých predpokladov plánovania v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Komplexné posúdenie rizík na úrovni EÚ naplánované na rok 2026 bude kľúčovým nástrojom na posilnenie dôkazovej základne pre širšiu medziodvetvovú prevenciu a pripravenosť. Týmto posúdením by sa mala ponúknuť dodatočná podpora a dôkazy, ktoré by mohli byť základom vnútroštátneho úsilia o riadenie rizík a usmerňovať strategické investície do odolnosti v celej EÚ, a tak pomôcť riešiť pretrvávajúce nedostatky v údajoch o rizikách katastrof a stratách, ktoré v súčasnosti bránia predvídaniu na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ.

Pokiaľ ide o riziká súvisiace s klímou, účinné predvídanie si vyžaduje silnejšiu integráciu medzi riadením rizika katastrof a adaptáciou na zmenu klímy. Vďaka misii EÚ „Adaptácia na zmenu klímy“ sa už získavajú vedomosti a riešenia na podporu tohto úsilia a bude sa ňou naďalej uľahčovať spolupráca medzi aktérmi v oblasti klímy a rizika katastrof na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni, čím sa pomôže zosúladiť krátkodobú a strednodobú pripravenosť s dlhodobým plánovaním adaptácie na nebezpečenstvá súvisiace so zmenou klímy.

Posilnenie kapacít na predvídanie by sa malo rozšíriť aj za hranice EÚ, najmä do susedných krajín, ktoré sú často v prvej línii vznikajúcich rizík a môžu zohrávať významnú úlohu pri tlmení negatívnych účinkov presahovania. Keďže mnohým z týchto partnerov v súčasnosti chýbajú údaje o rizikách a inštitucionálne kapacity potrebné na anticipačnú pripravenosť, riešením týchto nedostatkov by sa posilnila aj vlastná odolnosť EÚ.

4. PRIPRAVENOSŤ OBYVATEĽSTVA

Cieľ Únie týkajúci sa odolnosti voči katastrofám č. 2 „Príprava“ – zvýšiť informovanosť obyvateľstva o rizikách a jeho pripravenosť na ne. V rámci cieľa č. 2 sa presadzuje prístup verejnosti k informáciám o rizikách, nabáda sa na prijatie opatrení v oblasti pripravenosti a podporuje sa kultúra prevencie a občianskej angažovanosti. V rámci tohto cieľa sa stanovuje ambiciózna cieľová hodnota: do roku 2030 by malo byť 90 % obyvateľov EÚ informovaných

o rizikách katastrof v príslušnom regióne[14]. Od roku 2024 informovanosť dosiahla 67 %, čo poukazuje na možnosti pokroku[15].

Zatiaľ čo informovanie verejnosti o rizikách a pripravenosti je zodpovednosťou vnútroštátnych orgánov, vďaka mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany sa vnútroštátne úsilie môže podporiť prostredníctvom výmeny vedomostí, budovania kapacít a finančnej pomoci pre vnútroštátne a cezhraničné iniciatívy.

4.1. INICIATÍVY KOMISIE

4.1.1. Hlavná iniciatíva preparEU

V záujme dosiahnutia pokroku v rámci cieľa Únie týkajúceho sa odolnosti voči katastrofám č. 2 „Príprava“ začala Komisia **hlavnú iniciatívu *preparEU***. V tejto súvislosti sa vďaka mapovaniu postupov oznamovania rizík v celej EÚ, v spojení s konzultáciami s členskými štátmi a zúčastnenými štátmi, identifikovali spoločné potreby a oblasti, v ktorých by opatrenia na úrovni EÚ mohli priniesť pridanú hodnotu (pozri *rámček 2*). Tento proces poukázal na bohaté, ale roztrieštené prostredie oznamovania rizík, s viacerými cennými iniciatívami, ktoré sú roztrúsené a ťažko prístupné pre partnerské učenie. V reakcii na identifikované potreby **Komisia vypracovala balík opatrení na budovanie kapacít**, ktorý zahŕňa:

- register osvedčených postupov a podporných materiálov na platforme vedomostnej siete Únie v oblasti civilnej ochrany[16],
- odbornú prípravu EÚ pre odborníkov v oblasti oznamovania rizík,
- komunitu z praxe na prepojenie odborníkov a uľahčenie partnerského učenia.

V roku 2024 **Komisia vydala príručku osvedčených postupov týkajúcich sa zvyšovania informovanosti o riziku prírodných požiarov**[17], v ktorej sa rieši kritický problém, keďže 96 % prírodných požiarov je spôsobených ľudskou činnosťou[18]. Príručka poukazuje na iniciatívy v celej EÚ a aj za jej hranicami, pričom sa v nej zdôrazňujú kľúčové faktory, ktoré prispievajú k zvyšovaniu informovanosti, ako je vypracovanie cielených komunikačných stratégií, spolupráca naprieč sektormi a úrovňami riadenia, zapojenie zainteresovaných strán, prispôsobovanie posolstiev miestnym podmienkam, zabezpečenie trvalého financovania a prepájanie vedy a praxe.

V záujme zvyšovania informovanosti je takisto mimoriadne dôležité **pochopiť, ako ľudia vnímajú riziká a reagujú na odporúčania týkajúce sa pripravenosti**. V tejto súvislosti Spoločné výskumné centrum Komisie vykonáva behaviorálne štúdie, ktorých cieľom je pochopiť, ako si jednotlivci vykladajú oznamovanie rizík a ako naň reagujú. Výstupy z tejto práce môžu pomôcť zlepšiť návrh verejných oznámení a prístupov, čím sa podporí nielen zvýšenie informovanosti, ale aj vykonávanie opatrení v oblasti pripravenosti.

---

14 Odporúčanie Komisie o cieľoch Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32023H0215%2801%29&qid=1676531610023.

15 Osobitná správa Eurobarometra 541 Civilná ochrana EÚ, kľúčové zistenia, s. 7, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2977?etrans=sk.

16 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu.

17 Wildfire risk awareness good practice note.pdf (Oznámenie o dobrých postupoch v oblasti informovanosti o riziku lesných požiarov).

18 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5afff469-a62c-11ef-85f0-01aa75ed71a1/language-sk.

Rámček 2: Pilotný projekt *preparEU* – spájanie síl na účely pripravenosti obyvateľstva

Členské štáty a zúčastnené štáty zohrávajú významnú úlohu pri napredovaní hlavnej iniciatívy *preparEU*. Vnútroštátne orgány civilnej ochrany z Belgicka, Nórska, Španielska a zo Švédska skúmali, ako môže európsky rozmer doplniť a podporiť vnútroštátne činnosti v oblasti informovania o rizikách. V pilotnom projekte financovanom EÚ sa v záujme zlepšenia informovanosti o rizikách a pripravenosti v EÚ identifikovali tieto oblasti činností:

i) základy vlastnej pripravenosti – usmernenia pre pripravenosť domácností na riešenie všeobecných a univerzálnych potrieb;

ii) vzdelávacie programy pre školy – začlenenie pripravenosti na katastrofy do školských učebných plánov s cieľom podporiť kultúru pripravenosti od útleho veku;

iii) zraniteľné skupiny – oslovenie a zapojenie zraniteľných skupín (takisto: usmernenia na podporu odborníkov pri vykonávaní inkluzívneho oznamovania rizík);

iv) deň/dni preparEU – navrhované každoročné celoúnijné podujatie koncipované na zvýšenie informovanosti verejnosti o vlastnej pripravenosti a odolnosti voči rizikám;

v) webové centrum pre oznamovanie rizík a pripravenosť – navrhované online úložisko na výmenu informácií a nástrojov týkajúcich sa oznamovania v súvislosti s informovanosťou verejnosti o rizikách v celej EÚ.

Tieto odporúčania pomôžu pri formovaní podoby vykonávania opatrení Komisie súvisiacich s hlavnou iniciatívou preparEU a pripravenosťou obyvateľstva.

4.1.2. Eurobarometer o informovanosti obyvateľstva o rizikách a jeho pripravenosti na ne

V záujme dôkladnejšieho pochopenia informovanosti verejnosti o rizikách a jej pripravenosti na ne v celej EÚ Komisia vykonala **úplne prvý prieskum Eurobarometra** o tejto téme, ktorý bol uverejnený v septembri 2024[19]. Prieskum bol zameraný na rôzne aspekty informovanosti o rizikách a pripravenosti na ne vrátane vnímaných rizík, informačných zdrojov a ochoty zapojiť sa do činností v oblasti pripravenosti.

Hlavné zistenia prieskumu poukazujú na to, že **mnohí Európania nie sú informovaní a pripravení na katastrofy.** Približne polovica respondentov sa necíti byť dobre pripravená na miestne riziká a približne dve tretiny respondentov sa domnievajú, že potrebujú viac informácií, aby boli schopní pripraviť sa na katastrofy alebo núdzové situácie. Úrovne pripravenosti sú obmedzené, pričom približne polovica respondentov sa cíti nepripravená na katastrofy, a výrazne sa líšia v závislosti od faktorov, ako je krajina, príjem, vzdelanie a mestské alebo vidiecke prostredie.

Prieskum zdôrazňuje oblasti na zlepšenie vrátane nízkej komunitnej angažovanosti a obmedzenej odolnosti voči narušeniam kritických služieb. Poukázal však aj na silnú dôveru v pohotovostné služby a požiadavku mať informácie o pripravenosti na katastrofy, čo predstavuje príležitosť stavať na týchto silných stránkach a zlepšiť celkovú informovanosť o rizikách a pripravenosť na ne.

4.2. VNÚTROŠTÁTNE INICIATÍVY

Údaje od členských štátov a zúčastnených štátov zdôrazňujú význam informovania verejnosti o rizikách a pripravenosti, pričom krajiny napredujú v širokej škále činností.

[19] https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3228?etrans=sk.

V súčasnosti sprístupňuje verejnosti informácie o rizikách väčší počet krajín a 23 krajín uverejňuje výsledky svojich posúdení rizík na oficiálnych webových sídlach a využíva tieto zistenia na podporu úsilia v oblasti pripravenosti. Napríklad Čierna Hora a Fínsko využívajú verejné výsledky posúdenia rizík ako podklad pre odbornú prípravu a cvičenia zamerané na pripravenosť. Dánsko a Írsko uskutočnili prieskumy zamerané na to, ako občania vnímajú riziká a pripravenosť.

Členské štáty a zúčastnené štáty zaviedli nové prístupy k oznamovaniu rizík a zvyšovaniu informovanosti, ako sú didaktické hry a organizácia národného dňa alebo týždňa civilnej ochrany. Zatiaľ čo webové sídla a internet zostávajú najviac uvádzanými komunikačnými kanálmi, kampane zamerané na informovanie o rizikách a používanie tlačených materiálov sa v porovnaní s rokom 2020 zdvojnásobili. Severské krajiny začali iniciatívy na informovanie verejnosti, ako sú kampane o pripravenosti domovov, vzdelávacie zdroje a informačné brožúry na podporu spoločenskej pripravenosti na núdzové situácie a potenciálne konflikty.

Vnútroštátne činnosti zamerané na informovanosť o rizikách a ich oznamovanie sú zacielené na osobitné skupiny vrátane zraniteľného obyvateľstva, sezónnych obyvateľov a starších osôb. Primárnym cieľom týchto iniciatív sú často študenti a mladí ľudia. Napríklad Česko má komplexný školský program, v rámci ktorého sa žiaci učia volať na čísla tiesňového volania, správať sa v nebezpečných situáciách a porozumieť ochranným signálom a signálom sirény. Pre starších občanov a osoby so zdravotným postihnutím sa takisto organizujú aktivity na podporu bezpečného správania v každodennom živote a núdzových situáciách, ako sú Olympiády v oblasti bezpečnosti detí a seniorov v Rakúsku.

4.3. Ďalšie kroky

Napriek pokroku pretrvávajú výrazné nedostatky v informovanosti verejnosti o rizikách a jej pripravenosti na ne, pričom sa zdôrazňuje potreba účinnejších a inkluzívnejších komunikačných stratégií. Ako sa uvádza v zisteniach Eurobarometra, príliš veľa občanov sa domnieva, že sú nedostatočne informovaní alebo nedostatočne pripravení na katastrofy, zatiaľ čo vnútroštátne orgány čelia výzvam pri meraní vplyvu komunikačných iniciatív a premietaní informácií do zmeny správania. Dôkazy takisto poukazujú na potrebu väčšieho začlenenia zraniteľných skupín (ako sú študenti, žiaci a mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, staršie osoby a imigranti) do úsilia v oblasti oznamovania a pripravenosti.

Na odstránenie týchto nedostatkov je potrebný proaktívnejší, inkluzívnejší a participatívny prístup, ktorý bude zahŕňať investovanie do vzdelávania, zapájanie komunít a občanov, budovanie dôvery a podporu medzigeneračnej pripravenosti zameranej na odolnosť. V rámci Európskej stratégie únie pripravenosti sa táto zmena podporí prostredníctvom celospoločenského prístupu, ktorý bude zameraný na presadzovanie kultúry pripravenosti a odolnosti v celej EÚ. Synergiami so stratégiou vnútornej bezpečnosti ProtectEU sa pomôže posilniť oznamovanie rozličných rizík a hrozieb, čím sa podporí tvorba koherentných verejných oznámení a všestranná pripravenosť obyvateľstva v celej EÚ.

Iniciatíva preparEU bude zohrávať kľúčovú úlohu pri presadzovaní vízie Európskej stratégie únie pripravenosti, a to aj prostredníctvom opatrení na podporu minimálne 72-hodinovej sebestačnosti obyvateľstva v núdzových situáciách a krízach. S cieľom podporiť vnútroštátne orgány v oblasti oznamovania rizík EÚ vypracuje usmernenia, začne pilotnú odbornú prípravu koncom roka 2025 a každoročne zorganizuje Deň pripravenosti EÚ. Medzi ďalšie opatrenia

bude patriť podpora pripravenosti prostredníctvom vzdelávacích programov a programov pre mládež a tvorba nového výskumu s cieľom formovať politiku a prax.

Takisto bude možno potrebné lepšie pripraviť občanov na poskytnutie základnej zdravotnej pomoci v krízových situáciách vrátane vojnových scenárov, a to prostredníctvom iniciatív, ako sú súbory školení prvej pomoci alebo zriadenie zdravotnej rezervy občanov.

Pre vlastnú pripravenosť EÚ bude dôležité posilniť aj pripravenosť obyvateľstva v najbližšom susedstve EÚ, obzvlášť v Stredozemí, keďže nedostatočná odolnosť v zahraničí môže viesť k väčším tlakom na vysídľovanie a iným účinkom presahovania, ktoré majú priamy vplyv na Úniu.

5. VČASNÉ VAROVANIE

Cieľ Únie týkajúci sa odolnosti voči katastrofám č. 3 „Varovanie" – zlepšiť včasné varovanie. Komisia aj členské štáty vychádzali z cieľa č. 3 a vynaložili dodatočné úsilie v rámci svojich príslušných právomocí v záujme posilnenia schopnosti predpovedania, zisťovania a varovania verejnosti, čo je základným prvkom anticipačného riadenia rizík.

Systémy včasného varovania (EWS), ktoré sa vo všeobecnosti považujú za jeden z najúčinnejších nástrojov na záchranu životov a zníženie strát súvisiacich s katastrofami[20] majú zásadný význam pre vnútroštátne aj medzinárodné úsilie v oblasti pripravenosti. Najmä Organizácia Spojených národov podporuje opatrenia na zaistenie inkluzívneho systému včasného varovania pred viacerými hrozbami prostredníctvom hlavnej iniciatívy *Včasné varovania pre všetkých*[21].

V EÚ zodpovedajú za včasné varovanie a varovanie verejnosti predovšetkým vnútroštátne orgány. **Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany zohráva doplňujúcu úlohu** rozvíjaním nadnárodných nástrojov, posilňovaním spôsobilostí v oblasti situačného povedomia Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie a poskytovaním technickej a finančnej pomoci pre vnútroštátne schopnosti včasného varovania.

5.1. INICIATÍVY KOMISIE

Komisia vyvinula **širokú škálu systémov včasného varovania a informačných systémov** (*pozri rámček 3*), ktoré môžu využívať aj verejné orgány členských štátov na doplnenie svojich vnútroštátnych nástrojov. Spomedzi týchto systémov významne prispievajú k podpore civilnej ochrany a riadeniu rizika katastrof ďalej uvedené iniciatívy.

Rámček 3: Systémy včasného varovania a informačné systémy

i) **katalóg 27 systémov na úrovni EÚ, ktorý sa vzťahuje na rôzne druhy hrozieb**, je prístupný vnútroštátnym orgánom civilnej ochrany a podporuje monitorovanie rizika a rozhodovanie;

ii) **Globálny situačný systém (GSS)**, jednotná platforma, ktorá kombinuje údaje z rôznych systémov včasného varovania a informačných systémov na úrovni EÚ, čím posilňuje

[20] Napríklad: https://wmo.int/topics/early-warning-system; https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/sendai-framework-action/early-warnings-for-all.

[21] https://www.un.org/en/climatechange/early-warnings-for-all.

schopnosť Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie sledovať vyvíjajúce sa hrozby a predvídať potenciálne kritické vplyvy. Platforma je **dostupná aj pre vnútroštátne orgány civilnej ochrany**;

iii) **služba riadenia mimoriadnych situácií programu Copernicus (CEMS)**, ktorá poskytuje služby včasného varovania pred záplavami, prírodnými požiarmi a suchom, vytvára mapy na podporu reakcie, obnovy a preventívnych zásahov a generuje údaje o vystavení s cieľom pomôcť identifikovať rizikové oblasti a aktíva;

iv) **Európske vedecké partnerstvo v oblasti prírodných hrozieb (ENHSP),** vedecká spolupráca, vďaka ktorej sa pre Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie zabezpečuje počas obdobia prírodných požiarov odborné monitorovanie podmienok prírodných požiarov v celej Európe v reálnom čase. Aby mohli túto výhodu využívať aj členské štáty a zúčastnené štáty, Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie spustilo program, ktorý umožňuje vnútroštátnym orgánom vyžiadať si od Európskeho vedeckého partnerstva v oblasti prírodných hrozieb a Európskeho vedeckého partnerstva v oblasti antropologických hrozieb (EAHSP) včasné posúdenie týkajúce sa rádiologických a jadrových hrozieb v súvislosti so vznikajúcimi núdzovými situáciami.

Komisia pripravuje nové iniciatívy vrátane vývoja nástroja na báze umelej inteligencie v rámci iniciatívy Umelá inteligencia pre verejné blaho. Tento nástroj bude integrovaný do globálneho informačného systému o prírodných požiaroch a bude využívať algoritmy umelej inteligencie na modelovanie predpovedí nebezpečenstva požiarov, odhaľovanie požiarnych udalostí a predpovedanie správania požiaru.

Ďalším veľkým pripravovaným vylepšením je **satelitná služba núdzového varovania Galileo**, ktorá bude poskytovať satelitný varovný kanál umožňujúci spojenie s obyvateľmi odľahlých oblastí alebo oblastí s horším spojením, a to aj v prípade nedostupnosti pozemských sietí. Touto pridanou vrstvou redundancie sa posilní odolnosť systémov varovania verejnosti a preukáže sa pridaná hodnota Vesmírneho programu Únie pri podpore civilnej ochrany a riadenia rizika katastrof. Pilotné testovanie prebieha vo viacerých členských štátoch a očakáva sa, že služba sa uvedie do prevádzky začiatkom roka 2026.

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany takisto **podporuje vnútroštátne a medzinárodné iniciatívy v oblasti včasného varovania**, ako je iniciatíva Medzivládnej oceánografickej komisie UNESCO s názvom CoastWAVE[22], s cieľom pripraviť pobrežné komunity v oblasti severovýchodného Atlantiku a Stredozemia na cunami a iné pobrežné hrozby. V úzkej spolupráci s medzi národnými a miestnymi pohotovostnými orgánmi, vedcami a pobrežnými komunitami sa vďaka iniciatíve poskytla podpora komunitám na Cypre, v Egypte, Grécku, Maroku, Turecku a Španielsku.

EÚ dosiahla významný pokrok pri **varovaní verejnosti** prostredníctvom článku 110 európskeho kódexu elektronických komunikácií [smernica (EÚ) 2018/1972], podľa ktorého sú členské štáty povinné umožniť v núdzových situáciách zasielanie varovaní priamo do mobilných telefónov jednotlivcov. Väčšina krajín tento systém už zaviedla a niektoré ho ešte stále finalizujú.

[22] https://tsunami.ioc.unesco.org/en/articles/coastwave.

5.2. VNÚTROŠTÁTNE INICIATÍVY

Údaje od členských štátov a zúčastnených štátov poukazujú na rozšírenejšie využívanie systému včasného varovania. Dostupné informácie o metodikách a infraštruktúre v oblasti schopností monitorovať, zisťovať a predpovedať riziká však zostávajú obmedzené.

V porovnaní s rokom 2020 **uvádza väčší počet krajín zavedenie systému včasného varovania na včasné odhaľovanie všetkých hlavných rizík**, pričom medzi najviac uvádzané patria extrémne počasie, jadrové a rádiologické riziká a záplavy. Krajiny v súvislosti so systémom včasného varovania uvádzali aj také riziká, ako sú znečistenie a masová migrácia, ktoré sa predtým neuvádzali, čo naznačuje postupné rozšírenie pokrytia systému včasného varovania.

Takisto sa viac upevňujú prepojenia medzi systémom včasného varovania na európskej a celosvetovej úrovni a väčší počet krajín ako v roku 2020 uviedol, že ich vnútroštátny systém je prepojený so systémom včasného varovania na európskej alebo celosvetovej úrovni. Len menej než desať krajín však uvádza dohody o cezhraničnej spolupráci týkajúce sa systému včasného varovania, čo naznačuje, že existujú možnosti na zlepšenie. Niektoré krajiny uvádzajú využívanie podpory darcov na rozšírenie svojich systémov varovania verejnosti, čím sa posilňujú schopnosti varovania verejnosti.

5.3. Ďalšie kroky

Zatiaľ čo základom je technológia a vedomosti o rizikách, účinné včasné varovanie závisí vo veľkej miere od organizačných a ľudských faktorov. Bude potrebné neustále úsilie s cieľom zabezpečiť, že aby po signáloch včasného varovania nasledovali včasné a inkluzívne varovania verejnosti, plány pre prípad nepredvídaných udalostí a informované reakcie jednotlivcov. Medzi priority na úrovni EÚ, a ako sa uvádza v Európskej stratégii únie pripravenosti, patrí ďalšie posilňovanie služby CEMS, podpora jej využívania a integrácie do vnútroštátnych systémov a presadzovanie interoperabilných riešení zameraných na viaceré hrozby.

Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie bude naďalej rozvíjať a zlepšovať svoje schopnosti v oblasti situačného povedomia. Kým nová platforma GSS predstavuje veľký krok vpred, existuje priestor na ďalšie zlepšenia začlenením sektorového monitorovania na poskytovanie informácii o narušeniach kritických služieb, ako sú energetika, doprava alebo zdravotná starostlivosť, v takmer reálnom čase s cieľom podporiť komplexnejšie a predvídateľnejšie situačné povedomie[23].

Keďže účinné včasné varovanie závisí aj od silných organizačných a ľudských faktorov, zvyšovanie informovanosti a pripravenosti obyvateľstva bude mať zásadný význam pre to, aby sa včasné varovania zmenili na opatrenia na záchranu života. Očakáva sa, že spustením satelitnej služby núdzového varovania Galileo v roku 2026 sa výrazne posilnia schopnosti varovania verejnosti, čím sa rozšíri dosah a redundancia systému.

Zabezpečenie účinnosti systému včasného varovania si bude vyžadovať nepretržité úsilie o posilnenie základných procesov, podporu inkluzivity, presadzovanie prístupov zameraných na viaceré hrozby a posilnenie cezhraničnej integrácie systému včasného varovania. Európska stratégia únie pripravenosti bude toto úsilie usmerňovať, pričom sa bude uprednostňovať vývoj a využívanie nástrojov na úrovni EÚ a rozšíria sa medziodvetvové monitorovacie schopnosti

[23] COM(2025) 286, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex:52025DC0286.

Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie s cieľom podporiť komplexnejšie situačné povedomie.

Toto know-how sa spolu s potrebnými systémami a kapacitami takisto môže poskytnúť orgánom v najbližšom susedstve EÚ na budovanie nielen ich spôsobilostí, ale aj synergií a interoperability.

6. ODOLNOSŤ CIVILNEJ OCHRANY

Cieľ Únie týkajúci sa odolnosti voči katastrofám č. 4 „Reakcia“ sa zameriava na posilnenie kapacity reakcie mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Na udržanie náskoku pred čoraz zložitejšou konšteláciou rizík a presadzovanie pripravenosti sa mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany zameriava na rozvoj **kapacít v oblasti reakcie na núdzové situácie**, ako je špecializované vybavenie a tímy, a súvisiacich spôsobilostí. Toto úsilie sa odzrkadľuje v nedávno prijatej správe Komisie o pokroku týkajúcej sa kapacít a v príslušnom pracovnom dokumente útvarov Komisie[24].

Cieľ Únie týkajúci sa odolnosti voči katastrofám č. 5 „Zabezpečenie“ je zameraný na zabezpečenie odolnosti civilnej ochrany v súlade s rámcami EÚ a NATO na budovanie odolnosti v životne dôležitých spoločenských funkciách, ako sú smernica EÚ o odolnosti kritických subjektov (EÚ 2022/2557)[25] a základné požiadavky na odolnosť NATO. Podporuje zlepšovanie kontinuity činností, posilňovanie medziodvetvovej a cezhraničnej koordinácie, oznamovania rizík a riadenia informácií a partnerstvá so súkromným sektorom, občianskou spoločnosťou a dobrovoľníckymi organizáciami. Takisto podporuje hodnotenie a poučenie sa po katastrofe v záujme zlepšenia pripravenosti, reakcie a prevencie.

6.1. INICIATÍVY KOMISIE

6.1.1. Hlavná iniciatíva týkajúca sa záťažového testovania centier pohotovostných operácií

S cieľom zlepšiť **kontinuitu činností týkajúcich sa pohotovostných operácií v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany** Komisia začala hlavnú iniciatívu s dvomi hlavnými zložkami: i) záťažové testovanie kontinuity činností Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie a ii) podpora národných kontaktných miest v ich vlastných testoch prostredníctvom dobrovoľnej metodiky a výmeny skúseností. Počas cvičenia sa posudzujú kľúčové prvky kontinuity činností, ako je identifikácia základných funkcií, zariadení a vybavenia, ľudské zdroje a koordinácia, pracovné postupy v oblasti komunikácie a vykonávanie výcviku a cvičení.

Doteraz **vykonalo záťažové testy desať krajín a Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie**, ktoré sa podelili o svoje prístupy a získané skúsenosti. Iniciatíva pomohla zvýšiť informovanosť o kontinuite činností a identifikovať oblasti na zlepšenie. V roku 2025 pokračovala workshopmi na výmenu skúseností z vnútroštátnych cvičení a vypracovaním nezáväzných usmernení týkajúcich sa kontinuity činností v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Komisia s cieľom zabezpečiť nepretržitú výmenu o prevádzkovej kontinuite 24 hodín denne 7 dní v týždni počas rušivých udalostí zriadi špecializovanú expertnú skupinu.

[24] SWD/2025/146 final (strana 23 – 44), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52025SC0146.

[25] https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj/slk.

Skúsenosti získané z tejto iniciatívy môžu poskytnúť podnety pre prácu na zaistenie kontinuity životne dôležitých spoločenských funkcií v rámci Európskej stratégie únie pripravenosti.

6.1.2. Testovanie pripravenosti a koordinácia v zložitých krízach

V roku 2024 Koordinačné centrum pre reakcie na núdzové situácie viedlo **rozsiahle cvičenie s názvom „EU Integrated Resolve 2024 – paralelné a koordinované cvičenie (EU IR24 – PACE)“** s cieľom otestovať pripravenosť na zložité, hybridné krízy na úrovni EÚ. Cvičenie testovalo funkcie mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a Koordinačného centra pre reakcie na núdzové situácie a hodnotilo ich výkonnosť v zložitej kríze, ktorá si vyžadovala medziodvetvovú, cezhraničnú a civilno-vojenskú koordináciu. Zapojilo sa doň viac než 900 účastníkov spomedzi plánovačov a subjektov odbornej prípravy z útvarov Komisie, Európskej služby pre vonkajšiu činnosť, agentúr EÚ, Rady, 24 členských štátov, Nórska, Spojených štátov amerických a NATO.

V tom istom roku mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany reagoval na spoločnú žiadosť Estónska, Lotyšska a Litvy posúdiť ich pripravenosť a **reakciu na hromadné evakuácie**. Tím 20 expertov z členských štátov hodnotil vnútroštátne postupy hromadnej evakuácie, regionálnu spoluprácu, pripravenosť verejnosti a úlohu mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany v takýchto scenároch, pričom poskytol odporúčania týkajúce sa oblastí, ako je plánovanie, núdzové prístrešie, zdravotnícky odsun a stratégie v oblasti zmierňovania chemického, biologického, rádiologického a jadrového rizika (CBRN). Pri vykonávaní tejto práce experti spolupracovali so zástupcami štátnych a obecných inštitúcií, ako aj mimovládnymi organizáciami.

6.1.3. Získanie skúseností z aktivácií mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany na prevenciu, pripravenosť a reakciu

Program získaných skúseností (LLP) zriadený mechanizmom Únie v oblasti civilnej ochrany umožňuje členským štátom a zúčastneným štátom premýšľať o skúsenostiach súvisiacich s aktiváciami mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a identifikovať oblasti na zlepšenie týkajúce sa reakcie, pripravenosti a prevencie. Okrem všeobecných stretnutí v rámci programu získaných skúseností sú špecializované stretnutia zamerané na konkrétne témy, ako sú prírodné požiare, záplavy, reakcia na rozsiahle zemetrasenia alebo konzulárne evakuácie, a zahŕňajú činnosti v oblasti prevencie, pripravenosti a reakcie. Tieto stretnutia viedli k opatreniam, ako je pokročilé určovanie polohy hasičov a posilnenie pripravenosti Európy na boj proti prírodným požiarom, a to prostredníctvom zvýšenia leteckých kapacít rescEU na boj proti lesným požiarom.

Ak členské štáty a zúčastnené štáty opakovane aktivovali mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany pre rovnaký typ katastrof, Komisia vykonala dôkladné analýzy okolností a opatrení na **posilnenie prevencie a pripravenosti, podľa článku 6 ods. 4 rozhodnutia o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany.** Komisia sa aktívne zapája do dialógu s vnútroštátnymi orgánmi s cieľom posilniť opatrenia v oblasti prevencie a pripravenosti a ponúka pre tento proces podporu EÚ.

6.2. VNÚTROŠTÁTNE INICIATÍVY

Orgány civilnej ochrany sa zapojili do širšej medziodvetvovej spolupráce, čo je trend, ktorý urýchlila pandémia COVID-19. Mnohé krajiny uvádzajú, že majú stále štruktúry na koordináciu úsilia medzi rôznymi sektormi, úrovňami správy a zainteresovanými stranami. Vnútroštátne posúdenia rizík boli napríklad dlho založené na medziodvetvových prístupoch a prístupoch viacerých zainteresovaných strán. **Vo vnútroštátnych správach a partnerských preskúmaniach sa však naďalej zdôrazňuje potreba ďalšieho zlepšovania integrovaných prístupov k plánovaniu a vykonávaniu.** Hoci veľa krajín vedie konzultácie so súkromným sektorom, najmä prevádzkovateľmi kritickej infraštruktúry, tieto výmeny majú často *ad hoc* povahu.

Pokiaľ ide o cezhraničnú spoluprácu, členské štáty a zúčastnené štáty uvádzajú **rôzne dvojstranné a viacstranné dohody o spolupráci so susednými krajinami, ako aj s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami.** Medzi významné príklady osvedčených postupov patria severské štáty, Benelux a regióny Pobaltia, kde vytvorené štruktúry spolupráce uľahčujú krízovú koordináciu, výmenu informácií o rizikách, vzájomnú pomoc a spoločné cvičenia.

Zatiaľ čo odolnosť civilnej ochrany závisí od **primeraného a flexibilného financovania** s cieľom umožniť rýchlu reakciu na núdzové situácie a trvalé investície, chýbajú vnútroštátne informácie o zdrojoch finančných prostriedkov a ich prideľovaní. Hoci väčšina členských štátov a zúčastnených štátov uvádza, že má opatrenia na flexibilné prideľovanie finančných prostriedkov v prípade naliehavej potreby, len zopár krajín má **špeciálne rezervné fondy určené na katastrofy**, ktoré sú na rozdiel od všeobecných rezerv na nepredvídané udalosti osobitne vyčlenené na reakciu na katastrofy a ponúkajú väčšiu predvídateľnosť a rýchlejší prístup k finančným prostriedkom.

Krajiny uvádzajú rôzne druhy finančných nástrojov a zdrojov financovania, ktoré majú k dispozícii na financovanie investícií do civilnej ochrany, a to väčšinou z verejných zdrojov. Veľmi málo krajín poskytuje informácie o investičných prioritách a prideľovaní finančných prostriedkov na činnosti v oblasti prevencie a pripravenosti. **Financovanie z prostriedkov EÚ** zohráva pri riešení investičných medzier a podpore vnútroštátneho úsilia o posilnenie systémov civilnej ochrany doplnkovú úlohu. Orgány civilnej ochrany však naďalej čelia ťažkostiam pri prístupe k týmto zdrojom v dôsledku obmedzení administratívnej kapacity a obmedzenej znalosti pravidiel financovania.

6.3. Ďalšie kroky

Záťažové testovanie kontinuity činností centier pohotovostných operácií sa ukázalo ako sľubné a podobné cvičenia by sa mali rozšíriť, aby sa identifikovali oblasti na zlepšenie a uľahčilo vzájomné učenie. Z hľadiska zabezpečenia kontinuity služieb civilnej ochrany bude takisto mimoriadne dôležité investovanie do odolnosti hmotného majetku a prevádzkových procesov.

Kľúčová je aj finančná odolnosť a na podporu účinnej pripravenosti a operácií bude potrebné primerané, flexibilné a trvalé financovanie na všetkých úrovniach. Dosiahol sa pokrok pri budovaní odolnosti prostredníctvom cezhraničných a medziodvetvových partnerstiev, ale je potrebné intenzívnejšie úsilie na prekonanie právnych a administratívnych prekážok pre spoločné opatrenia v oblasti civilnej ochrany. Nástroje, ako je BridgeforEU[26], môžu pomôcť uľahčiť spoluprácu a strategické rámce na riadenie rizika katastrof môžu umožniť koordinovanejšie, nadrezortné prístupy.

[26] COM(2023) 790 final z 12.12.2023.

Európska stratégia únie pripravenosti bude zohrávať zásadnú úlohu pri usmerňovaní opatrení na zabezpečenie odolnosti celého systému vo všetkých príslušných oblastiach politiky v rámci nadrezortného prístupu, a to vrátane vypracovania minimálnych kritérií pripravenosti pre základné služby. Bude potrebné systematickejšie riešiť ťažkosti pri prístupe k zdrojom financovania z iných oblastí politiky, a to prostredníctvom lepšieho budovania kapacít a výmeny najlepších postupov medzi službami a krajinami v záujme integrovanejšieho prístupu k posilňovaniu odolnosti voči katastrofám a krízam a pripravenosti na ne.

V rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany sa prijali kroky na odstránenie týchto prekážok prostredníctvom zvyšovania informovanosti, pomoci pri príprave projektov a nástrojov na podporu investičného plánovania. Toto úsilie bude potrebné zintenzívniť, aby zodpovedalo narastajúcemu dopytu.

7. ROZŠÍRENIE PODPORY PRE VNÚTROŠTÁTNE ÚSILIE: VYVÍJAJÚCI SA SÚBOR NÁSTROJOV V OBLASTI BUDOVANIA KAPACÍT

Vedomostná sieť Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPKN) sa od svojho spustenia v roku 2021 **stala vyhľadávaným centrom komunity civilnej ochrany** a umožňuje zainteresovaným stranám spojiť sa a vymeniť si odborné znalosti, čím sa zvyšuje úroveň pripravenosti operácií mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, pokiaľ ide o reakcie na núdzové situácie. Vedomostná sieť Únie v oblasti civilnej ochrany informuje komunitu prostredníctvom svojej webovej platformy, informačného bulletinu a podujatí o dosahovaní cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám a súvisiacich témach. Online knižnica vedomostí tejto siete[27], ktorá bola spustená v roku 2024, poskytuje archív zdrojov o cieľoch Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám a riadení rizika katastrof, pričom interaktívne diskusné skupiny[28], ako je napríklad skupina pre oznamovanie rizík, umožňujú odborníkom vymieňať si nápady a najlepšie postupy.

Komisia rozšírila súbor nástrojov na budovanie kapacít v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany s cieľom lepšie podporovať úsilie v oblasti predchádzania rizikám katastrof, pripravenosti a budovania odolnosti. Súbor nástrojov je zosúladený so strategickými prioritami mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a zahŕňa:

I. **Granty z mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany na odolnosť voči katastrofám:** „Technická pomoc pre riadenie rizika katastrof“ (Zložka 1)[29] so zameraním na projekty na úrovni jednej krajiny a „Vedomosti pre opatrenia v oblasti prevencie a pripravenosti“ (KAPP)[30] na podporu iniciatív týkajúcich sa spolupráce na úrovni viacerých krajín.
II. **Finančný nástroj na technickú pomoc (TAFF)**[31], zavedený v roku 2024 s cieľom ponúknuť odborné znalosti v oblasti riadenia rizika katastrof, poskytovaný Svetovou bankou a Celosvetovým nástrojom na znižovanie rizika katastrof a obnovu (GFDRR).

V rámci Zložky 1, KAPP a TAFF získalo v období 2023 – 2024 podporu 65 projektov z rôznych krajín s celkovým príspevkom EÚ vo výške 43 miliónov EUR. Prostredníctvom týchto projektov sa riešili všetky ciele Únie týkajúce sa odolnosti voči katastrofám.

---

27 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-library.
28 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/groups.
29 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-disaster-risk-management-call-proposals-track1.
30 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-action-prevention-preparedness-call-proposals-kapp.
31 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-financing-facility-taff.

III. **Program partnerského preskúmania mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany** sa zopakoval v období 2022 – 2024 a naďalej poskytoval vnútroštátnym a regionálnym orgánom civilnej ochrany možnosť nezávislého posúdenia ich systémov riadenia rizika katastrof partnermi z iných krajín. Program bol aktualizovaný s cieľom zahrnúť novú metodiku prispôsobenú riadeniu rizika prírodných požiarov, ktorá sa uplatnila pri preskúmaniach riadenia rizika prírodných požiarov v Grécku[32], Taliansku[33] a nemeckej spolkovej krajine Brandenbursko[34], čím sa preukázala prispôsobivosť prístupu vnútroštátnym a regionálnym podmienkam.

Počas workshopu v roku 2024[35], na ktorom sa zúčastnili zástupcovia z preskúmavaných krajín a partneri, ktorí vykonávali preskúmanie, sa zdôraznila hodnota programu partnerského preskúmania pri uľahčovaní výmeny vedomostí a dosahovaní zlepšenia. Všeobecne boli uznané a ocenené zlepšenia, ku ktorým došlo počas cyklu 2022 – 2024 vrátane vylepšení procesu, analytického rámca a podpory reforiem.

V roku 2024 sa v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany takisto uskutočnili **štyri misie v oblasti prevencie a pripravenosti:** v Česku v súvislosti s riadením rizika prírodných požiarov, v Čile v súvislosti s lesnými požiarmi, na Ukrajine v súvislosti s chemickým, biologickým, rádiologickým a jadrovým rizikom a v Estónsku, Litve a Lotyšsku v súvislosti s hromadnou evakuáciou.

Komplexný **program odbornej prípravy mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany** prispel k príprave expertov a zlepšeniu kapacít v oblasti reakcie na rôzne druhy katastrof. V roku 2023 bol program zrevidovaný, aby sa posilnili individuálne schopnosti expertov a zamestnancov, koordinácia a interoperabilita kapacít v oblasti reakcie zapojených do medzinárodného nasadenia. Uskutočnilo sa 30 cvičení (EU MODEX a Cvičenia v plnom rozsahu) na základe konkrétnych scenárov vrátane zemetrasení, núdzových zdravotných situácií, lesných požiarov, záplav a chemického, biologického, rádiologického a jadrového rizika. Tieto činnosti prispeli k zvýšeniu kolektívnej úrovne pripravenosti EÚ na riešenie dôsledkov katastrof.

7.1. Ďalšie kroky

Podstatne sa zmenili podporné nástroje mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a ponúkajú širšiu škálu možností, ktoré sú v súlade s cieľmi Únie týkajúcimi sa odolnosti voči katastrofám, a zároveň umožňujú prispôsobenie, aby spĺňali jedinečné potreby vnútroštátnych a regionálnych orgánov. Ďalej sa rozvíjala vedomostná sieť Únie v oblasti civilnej ochrany s cieľom uľahčiť prístup k osvedčeným postupom, výskumu a vzájomnému učeniu.

V nadchádzajúcich rokoch sa aktualizuje všeobecný rámec pre partnerské preskúmanie (PRAF), čím sa zabezpečí, aby zostal relevantný a účinný. Okrem toho je v rokoch 2025 až 2027 naplánovaných šesť partnerských preskúmaní, ktoré sa začnú v Kosove* a Česku a poskytnú cenné príležitosti na vzájomné učenie a výmenu najlepších postupov. Ďalší vývoj a zlepšovanie podporných nástrojov umožní, aby Komisia, ako aj členské štáty a zúčastnené štáty boli lepšie vybavené na posilňovanie riadenia rizík a budovania odolnosti.

---

32 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/a7be6df5-6e70-4397-ae7e-53f5d74374da_en?filename=EL%20Peer%20Review_final%20report.pdf.

33 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/10fe9a6f-869e-4fa6-923e-d4bdc8400129_en?filename=peer%20review%20wildfires%20italy_final%20report%202024.pdf.

34 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2025-07/wildfire-peer-review-lb_final-report-june-2025_en.pdf.

35 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/news/ucpm-peer-review-programme-lessons-learnt-and-next-steps.

* Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

8. ZÁVERY

Riadenie rizika katastrof v EÚ sa v posledných rokoch výrazne zlepšilo prostredníctvom posilňovania systému civilnej ochrany EÚ, čo preukazuje jej schopnosť prispôsobiť sa zvyšujúcim sa nárokom rýchlo sa meniacej konštelácie rizík. Podobne podávanie vnútroštátnych správ podľa rozhodnutia o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany odzrkadľuje neustály pokrok pri riadení rizík na vnútroštátnej úrovni. Rozšírením kapacít a spôsobilosti mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany v oblasti reakcie v spojení s väčším dôrazom na proaktívne riadenie rizík a budovanie odolnosti EÚ dosiahla postavenie, vďaka ktorému dokáže lepšie zvládať čoraz zložitejšie katastrofy.

Prijatie cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám v roku 2023 predstavovalo významný míľnik a zabezpečilo spoločné smerovanie v piatich hlavných oblastiach civilnej ochrany: zlepšenie predvídania, pripravenosti obyvateľstva, včasného varovania, schopnosti reagovať a odolnosti civilnej ochrany. V nadväzujúcich špecializovaných hlavných iniciatívach sa tieto priority úspešne pretavili do konkrétnych opatrení, pričom do spoločného úsilia o zvýšenie odolnosti EÚ zapojili vnútroštátne orgány civilnej ochrany a ďalších partnerov.

Pokrok týkajúci sa mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany nie je relevantný len z hľadiska vývoja odvetvia, ale poskytuje podnety aj pre širšie strategické úsilie posilniť pripravenosť EÚ. V Európskej stratégii únie pripravenosti sa spolu s komplexnou víziou pre pripravenosť EÚ uvádzajú opatrenia na lepšie predvídanie rozličných rizík a hrozieb, ich prevenciu a reakciu na ne, ako aj na zvyšovanie informovanosti a komunikáciu s verejnosťou a zapojenie občanov. Úzke zosúladenie fungovania mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a vízie Európskej stratégii únie pripravenosti predstavuje pre EÚ jedinečnú príležitosť využiť silné stránky a odborné znalosti mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany na podnietenie pokroku v pripravenosti a budovaní odolnosti.

Mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany preukázal svoju hodnotu ako kľúčová zložka systému civilnej ochrany EÚ. Jeho neustály vývoj, najmä prostredníctvom ďalšieho vykonávania cieľov Únie týkajúcich sa odolnosti voči katastrofám a nepretržitého vývoja jeho nástrojov na budovanie kapacít v rámci vedomostnej siete Únie v oblasti civilnej ochrany, zásadne prispeje k rozšíreniu rozsahu pôsobnosti a ambíciám Európskej stratégie únie pripravenosti.

Pri pohľade do budúcnosti a uprostred rýchlo sa vyvíjajúcej konštelácie rizík bude naďalej mimoriadne dôležité ďalšie úsilie. Posilňovanie odolnosti Európy si bude vyžadovať trvalú angažovanosť a spoločné opatrenia od EÚ ako celku, jej členských štátov a občianskej spoločnosti. Na zníženie počtu zraniteľných miest a usmerňovanie strategických investícií do spôsobilostí EÚ potrebných na predchádzanie budúcim krízam, ich zmierňovanie, pripravovanie sa na ne a zotavenie sa z týchto kríz bude mať zásadný význam komplexný prístup založený na informovanosti o rizikách.

Spolupráca v oblasti pripravenosti sa musí rozšíriť až za hranice Únie do bezprostredného susedstva. Posilnením odolnosti v týchto regiónoch sa prispeje k spoločnej bezpečnosti a v konečnom dôsledku sa posilní vlastná odolnosť EÚ.